

Reykjavík,
24. ágúst 2009

Til allsherjarnefndar Alþingis.

Efni: Umsögn um frumvarp dóms- og kirkjumálaráðherra um breytingu á lögum um kosningar til sveitarstjórna (þskj. 252).

Umsögn þessi er einskorðuð við þau ákvæði 13. greinar frumvarpsins, sem fela í sér um hvern framboðslista, hvaða frambjóðendur hans hafa verið kjörnir, þegar fyrir liggur, hversu marga fulltrúa listinn hefur hlotið.

Því verður lýst með dæmum, að úthlutunaraðferðin, sem frumvarpið felur í sér, getur verið öfugsnúin í þeim skilningi, að aukinn atkvæðastyrkur verði frambjóðanda að falli.

Fyrst verða sýnd tvö dæmi um atkvæðagreiðslur, þar sem tveir frambjóðendur tiltekins lista voru kjörnir og komu fram 39 atkvæði.

atkvæði	fyrsta sæti	annað sæti	atkvæði	fyrsta sæti	annað sæti
13	Árni	*	13	Árni	*
9	Bjarni	*	9	Bjarni	*
3	Pétur	*	3	Bjarni	*
6	Pétur	Páll	6	Pétur	Páll
8	Páll	Bjarni	8	Páll	Bjarni

1. dæmi
Árni og Bjarni kjörnir

2. dæmi
Árni og Páll kjörnir

Í annarri þeirra (1. dæmi) hlutu Árni og Bjarni kosningu. (Árni er kjörinn þegar í stað, síðan er Páll felldur brott og Bjarni fær atkvæði hans og nær kjöri.) Í hinna atkvæðagreiðslunni (2. dæmi) féllu atkvæði eins með þeirri breytingu þó, að þrír kjósendur, sem áður höfðu kosið Pétur í fyrsta sæti, greiddu Bjarna atkvæði í fyrsta sæti. Niðurstaða þeirrar atkvæðagreiðslu var sú, að Árni og Páll hlutu kosningu. (Árni er kjörinn þegar í stað, síðan er Pétur felldur brott og Páll fær atkvæði hans og nær kjöri.)

Síðan verða sýnd önnur tvö dæmi um atkvæðagreiðslur, þar sem tiltekinn listi hlaut einnig tvo fulltrúa kjörna; hér féllu listanum í skaut 10 002 atkvæði, þar sem frambjóðendum var raðað. Í dæmunum eru sýndir fjórir frambjóðendur. Vel má hugsa sér, að þeir hafi verið fleiri í reynd, en dæmin eru þá miðuð við stöðu mála, þegar felldur hefur verið brott hver frambjóðandinn af öðrum með fæst atkvæði hverju sinni í fyrsta sæti. Dæmin sýna þá, hvernig ástatt er, þegar komið er að því, að einhver frambjóðandi hafi hlotið tilskilið atkvæðahlutfall, hér þriðjung atkvæða, til að ná kjöri. Í dæmunum er sýnt að nokkru, hvernig raðað var í annað sæti, en í öðrum tilvikum gildir einu, hvernig það var gert, og einnig gildir einu, hvernig raðað var neðar í sæti.

atkvæði fyrsta sæti annað sæti

3342	Árni	*
2320	Bjarni	*
1000	Pétur	*
1340	Pétur	Páll
2000	Páll	Bjarni

3. dæmi

Árni og Bjarni kjörnir

atkvæði fyrsta sæti annað sæti

3342	Árni	*
2320	Bjarni	*
1000	Bjarni	*
1340	Pétur	Páll
2000	Páll	Bjarni

4. dæmi

Árni og Páll kjörnir

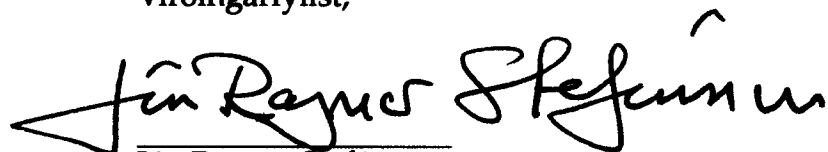
Í annarri atkvæðagreiðslunni (3. dæmi) hlutu Árni og Bjarni kosningu samkvæmt reikni-reglu frumvarpsins. (Fyrst nær Árni kjöri, Páll fellur út og Bjarni fær atkvæði hans.) Í hinna atkvæðagreiðslunni (4. dæmi) féllu atkvæði eins með þeirri breytingu þó, að 1000 kjósendur, sem áður höfðu kosið Pétur í fyrsta sæti, greiddu í þetta sinn Bjarna atkvæði í fyrsta sæti. Niðurstaða þeirrar atkvæðagreiðslu var sú, að Árni og Páll hlutu kosningu samkvæmt sömu reiknireglu frumvarpsins. (Fyrst nær Árni kjöri, Pétur fellur út og Páll fær atkvæði hans.) Aukinn atkvæðastyrkur Bjarna á kostnað Péturs, sem nam 10% allra atkvæða listans, varð honum að falli, þótt engin önnur breyting hafi orðið á atkvæðatölum. Páll hrósaði þá sigri.

Hér var lýst, hvernig breyting varð frá 3. dæmi til 4. dæmis. Vitaskuld má virða málið fyrir sér úr gagnstæðri átt. Við getum lýst máli þannig við ímyndaðar aðstæður, að kjósendur hafi verið að því komnir að láta atkvæði falla eins og í 4. dæmi, en að á síðustu stundu hafi fylgi hrúnið af Bjarna með þeim hætti, sem kemur fram í 3. dæmi. Fylgis-hrúnið varð honum hins vegar til happs, því að einmitt vegna þess náði hann kjöri.

Þau dæmi, sem hér hefur verið lýst, hafa almennt gildi í þeim skilningi, að ekki skiptir máli, að hér átti að velja tvo frambjóðendur úr hópi fjögurra.

Álykta verður af þessum dæmum, að reikniaðferð frumvarpsins sé svo gölluð, að ekki megi til þess koma, að hún verði lögfest. Með henni er virt að vettugi sjálfsögð krafa, að aukinn atkvæðastyrkur eins frambjóðanda á kostnað annars megi, að öllum öðrum atkvæðatölum óbreyttum, með engu móti verða hinum fyrrnefnda í óhag.

Virðingarfyllst,

Jón Ragnar Stefánsson,
Hrefnugötu 10,
105 Reykjavík.

Afrit til dóms- og kirkjumálaráðherra.